

**Een karteren archeologisch
inventariserend veldonderzoek door
middel van boringen aan Deurneseweg te
Ysselsteyn, gemeente Venray (L)**

K.A. Hebinck & G.W.J. Spanjaard

ARC-Rapporten 2010-148

Geldermalsen
2010
ISSN 1574-6887

Colofon

Een karteren archeologisch inventariserend veldonderzoek door middel van boringen aan Deurneseweg te Ysselsteyn, gemeente Venray (L)

ARC-Rapporten 2010-148
ARC-Projectcode 2010/399

Tekst
K.A. Hebinck & G.W.J. Spanjaard
Afbeeldingen
G.W.J. Spanjaard
Redactie
A.J. Wullink

Beheer en plaats van documentatie
Archaeological Research & Consultancy

definitieve versie

Autorisatie — A. Ufkes

Uitgegeven door
ARC bv
Postbus 41018
9701 CA Groningen

ISSN 1574-6887

Geldermalsen, 2010

Een recente lijst van de ARC-Rapporten is te vinden op www.arcbv.nl

Projectgegevens

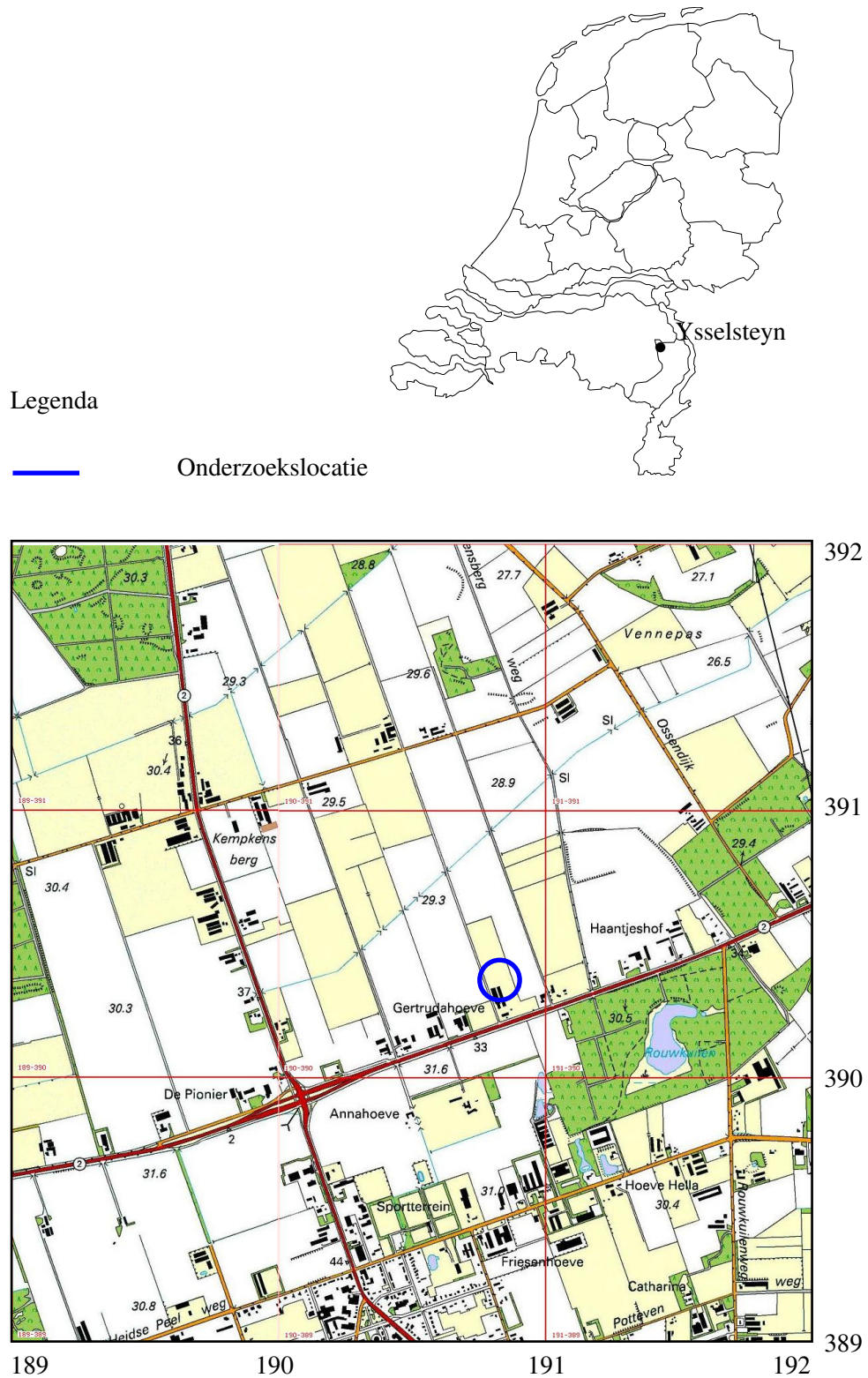
Projectnaam	Ysselsteyn, Deurneseweg
Projectcode	2010/399
CIS-code	41543
Projectleider	drs. A.J. Wullink
Contact	0345-620101, a.j.wullink@arcbv.nl
Opdrachtgever	Econsultancy Doetinchem, drs. G.W.J. Spanjaard
Contact	0314-365150, spanjaard@econsultancy.nl
Bevoegd gezag	Gemeente Venray, dhr M. Terpelle
Contact	0478-523777, michel.terpelle@venray.nl
Toetsing	SRE Milieudienst, drs. R. Berkvens
Contact	040-2594780, r.berkvens@milieudienst.sre.nl

Locatiegegevens

Toponiem	Deurneseweg 138
Plaats	Ysselsteyn
Gemeente	Venray
Provincie	Limburg
Kaartblad	52B
RD-coördinaten	N: 190761/390405 O: 190847/390434 Z: 190873/390364 W: 190785/390335
Oppervlakte	5.600 m ²

Beschrijving onderzoekslocatie

Geologie	Formatie van Boxtel, Laagpakket van Wierden.
Geomorfologie	Dekzandvlakte (2M13)
Bodem	Grotendeels gooreerdgronden (pZn21). Uiterst noordoostelijk deel veldpodzolgronden (Hn21).
Historische situatie	Tot begin 20e eeuw woeste gronden (heide), daarna in ontgonnen en in gebruik genomen als landbouwgrond.
Archeologische verwachting	Hoge archeologische verwachting voor jagers/verzamelaars, lage verwachting voor landbouwers.

Afbeelding 1. Topografische kaart van de onderzoekslocatie (omcirkeld) en omgeving, voorzien van RD-coördinaten. Bron: Topografische Dienst Nederland.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding tot het onderzoek

In opdracht van Econsultancy uit Doetinchem heeft Archaeological Research & Consultancy (ARC bv) een karterend archeologisch inventariserend veldonderzoek (IVO) door middel van boringen uitgevoerd aan de Deurneseweg 138 te Ysselsteyn in de gemeente Venray (afb. 1). Aanleiding tot dit onderzoek vormt de voorgenomen vormverandering van het bestaande bouwblok en de nieuwbouw van een varkensstal. Mogelijk zal binnen het onbebouwde deel van het bouwblok in de toekomst eveneens bebouwing plaatsvinden. De onderzoekslocatie heeft een oppervlakte van 5600 m². Ter plaatse van de toekomstige bebouwing zal, bij de aanleg van een standaard fundering, de bodem tot een diepte van circa 1 m –mv worden afgegraven (bouwput). Indien kelders worden aangelegd onder de bebouwing (mestkelders), zal de bodem tot grotere diepte worden verstoord. Bepaald dient te worden of door de voorgenomen ingreep eventueel aanwezige waardevolle archeologische resten in de ondergrond worden aangetast. Conform de Wet op de archeologische monumentenzorg dient het plangebied eerst te worden onderzocht op de aanwezigheid van archeologische waarden.¹ Het veldwerk is uitgevoerd op 17 juni 2010 door drs. G.W.J. Spanjaard en ir. E.M. ten Broeke van Econsultancy, onder leiding van drs. A.J. Wullink van ARC bv. Het archeologisch onderzoek is uitgevoerd conform de eisen die gesteld worden in de Kwaliteitsnorm voor de Nederlandse Archeologie (KNA versie 3.1).²

1.2 Onderzoeksgeschiedenis

In juni 2010 is een bureau-onderzoek verricht door Econsultancy (Spanjaard 2010). Het archeologisch verwachtingsmodel uit het bureau-onderzoek vormt het uitgangspunt voor dit inventariserend veldonderzoek en is hieronder weergegeven.

Op grond van de verzamelde archeologische en aardwetenschappelijke informatie is de volgende gespecificeerde verwachting opgesteld:

Uit de landschappelijke ligging, op een relatief hoog gelegen dekzandvlakte binnen een (voorheen) waterrijk gebied, blijkt dat het plangebied vanaf het Laat-Paleolithicum gunstig is geweest voor jagers-verzamelaars. Binnen dit gebied waren de hogere, droge delen geschikt voor tijdelijke bewoning, terwijl de laaggelegen, natte terreinen zoals beekdalen en vennen een bron van voedsel en drinkwater vormden. Op landbouwers zal het gebied geen grote aantrekkingskracht hebben gehad, vanwege de sterk wisselende hydrologische situatie en plaatselijk zeer ondiepe grondwaterstanden. Dit blijkt wel uit het feit dat het gebied pas in het begin van de 20ste eeuw in cultuur is gebracht.

Binnen het plangebied kunnen resten voorkomen uit alle archeologische perioden

¹In werking getreden op 1 september 2007.

²De inhoud van de KNA kan worden geraadpleegd op www.sikb.nl.

vanaf het Laat-Paleolithicum. De kans op het voorkomen van resten wordt voor de periode Laat-Paleolithicum/Neolithicum (jager/verzamelaars) hoog en voor de periode Bronstijd/Nieuwe-tijd (landbouwers) laag geacht.

Eventueel aanwezige archeologische resten worden binnen het noordoostelijke deel van het plangebied in en direct onder de bouwvoor verwacht. Binnen de overige delen worden deze onder(in) de moerige toplaag en in de top van de onderliggende dekzandafzettingen verwacht. Eventuele resten zullen hoofdzakelijk bestaan uit aardewerk- of vuursteenstroomingen, maar ook organische resten en botmateriaal kunnen door de ondiepe grondwaterstanden en daardoor reducerende omstandigheden (die waarschijnlijk tot het begin 20ste eeuw voorkwamen) goed bewaard zijn gebleven.

Voor zover bekend is het plangebied altijd in agrarisch gebruik geweest. Hierdoor mag verwacht worden dat de bodem, afgezien van de bouwvoor, minimaal verstoord is.

1.3 Doel van het inventariserend veldonderzoek

Het inventariserend veldonderzoek (IVO) dient ertoe het in het bureau-onderzoek voorgestelde verwachtingsmodel te verifiëren en met veldwaarnemingen te completeren. Het IVO bestaat uit drie stappen: verkennend, karterend en waarderend. Het verkennend onderzoek richt zich op de bodemopbouw en mogelijke bodemverstoringen die de archeologische trefkans kunnen beïnvloeden. Het karterend onderzoek stelt vast of er al dan niet archeologische waarden aanwezig zijn. Het waarderend onderzoek bepaalt de waarde van de archeologische resten.

1.4 Werkwijze

Het IVO is uitgevoerd als een karterend booronderzoek. De boringen zijn geplaatst in een verspringend grid van 20×25 m. De positie van de boringen is bepaald met behulp van GPS. De maaiveldhoogte is bepaald met behulp van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN). In totaal zijn er 12 boringen geplaatst tot een diepte van ten minste 1,0 m –mv. Voor het boren is gebruik gemaakt van een edelmanboor met een diameter van 15 cm. De bodemopbouw is beschreven volgens de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode (ASB). Het opgeboorde materiaal is gezeefd over een zeef met een maaswijdte van 2 mm. Het zeefresidu is onderzocht op de aanwezigheid van archeologische indicatoren zoals aardewerkfragmenten, houtskool, vuursteen, natuursteen, verbrand leem en bot. Door de aard van het landgebruik (begroeid) is er geen oppervlaktekartering uitgevoerd.

2 Resultaten inventariserend veldonderzoek

2.1 Booronderzoek

De locaties van de boringen zijn weergegeven in afbeelding 2. De resultaten van het karterend booronderzoek zijn opgenomen in bijlage 1.

De ondergrond binnen de gehele locatie bestaat uit zeer fijn, grotendeels zwak siltig zand. In boring 2, 4, 9, 11 en 12 is op een diepte van 50 (boring 11 en 12) tot 90 cm –mv (boring 4 en 9) matig siltig zand aangetroffen. Deze zwak tot matig silthoudende zanden betreffen dekzanden, behorend tot de Formatie van Bostel, Laagpakket van Wierden. In dit dekzand is binnen het gehele terrein een 10 tot 40 cm dikke, grijsbruine bouwvoor (Ap-horizont) aangetroffen. Alleen in boring 6 en 11 is een diepere verstoring tot 80 cm –mv waargenomen. Ter plaatse van boring 5 is een 50 cm dik pakket zand opgebracht. In boring 3 en 9 is onder de bouwvoor nog een donkerbruine inspoelings-B-horizont aanwezig, die op een diepte van 40 (boring 3) tot 60 cm –mv (boring 9), via een overgangslaag (BC-horizont) overgaat in het onderliggende uitgangsmateriaal (C-horizont). In boring 1 en 7 is onder de bouwvoor alleen nog een BC-horizont aanwezig. In deze boringen kan de bodem worden geclassificeerd als een (restant van een) veldpodzolgrond.

In de overige boringen binnen het onderzoeksterrein gaat de bouwvoor direct scherp over in de C-horizont. In de boringen 8 en 12 bleek de basis van de Ap-horizont vermengd te zijn geraakt met de top van de C-horizont, vermoedelijk door landbewerking (A/Cp-horizont). Volgens de huidige eigenaar is het terrein circa 10 jaar geleden volledig is geëgaliseerd. Hiertoe is destijds de donkere toplaag verwijderd, waarna het terrein is geëgaliseerd. Vervolgens is de donkere toplaag opnieuw op het geëgaliseerde terrein aangebracht. Mogelijk is bij deze werkzaamheden de podzolbodem tot in de C-horizont afgetopt. Echter, aangezien er op basis van de bodemkaart ook gooreerdgronden op de locatie werden verwacht, is het ook mogelijk dat binnen het overige deel van het terrein de grondwaterstanden te hoog waren voor podzolformatie. Dit is op basis van het booronderzoek echter niet met zekerheid te bepalen.

2.2 Archeologische resten en indicatoren

Bij het karterend booronderzoek zijn in boring 2 en 4 twee stukjes vuursteen aangetroffen. Beide fragmenten zijn door drs. J.R. Veldhuis. Het in boring 2 aangetroffen vuursteenfragment kan, op basis van de vorm van het stuk en de aanwezige sporen, met redelijke zekerheid als een bewerkt stuk vuursteen worden omschreven. Het betreft dan een splinter in de grootteklasse 6–10 mm. Een splinter is een kleine afslag die kan worden beschouwd als een bijproduct van vuursteen bewerking. Deze artefacten zijn echter niet dateerbaar. Het stukje vuursteen in boring 4 vertoont geen sporen van bewerking of gebruik. Op basis van aanwezige kenmerken kan dit stuk als het fragment van een natuurlijke afslag/splinter worden omschreven. In de overige boringen zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen.

3 Samenvatting en conclusie

Volgens het bureauonderzoek door Econsultancy is de locatie waarschijnlijk relatief hoog gelegen binnen een dekzandrug in een waterrijk gebied. Het gebied is in het begin van de 20ste eeuw in cultuur gebracht, waarbij het ontwaterd is doormiddel een aantal sloten. Sindsdien is het terrein altijd in agrarisch gebruik geweest. Uit bovenstaande gegevens blijkt dat het onderzoeksgebied vanaf het (Laat-)Paleolithicum gunstig is geweest voor jagers-verzamelaars. Voor landbouwers (vanaf het Midden-Neolithicum) vormde het geen gunstige vestigingslocatie. In het verleden zijn in de omgeving een aantal archeologische resten aangetroffen daterend uit de periode Mesolithicum-Bronstijd en uit de Romeinse tijd. Deze resten zijn allen aangetroffen op relatief hoog gelegen terreindelen, grenzend aan natte, waterrijke terreinen.

Uit het karterend booronderzoek blijkt dat nog in vier boringen binnen de onderzoekslocatie nog een (restant van een) veldpodzolgrond aanwezig is. In de overige boringen gaat de bouwvoor direct over in de C-horizont, waardoor de bodem hier kan worden geclassificeerd als gooreerdgrond. Het terrein is in het verleden echter geëgaliseerd. Mogelijk is hierbij het oorspronkelijke podzolprofiel tot in de C-horizont afgetopt. Bij het karterend booronderzoek zijn twee stukjes vuursteen gevonden. In boring 2 betreft het waarschijnlijk een fragmentje bewerkt vuursteen; een kleine afslag. In boring 4 betreft het een onbewerkte, natuurlijke afslag. Op basis van het karterend booronderzoek wordt dan ook geconcludeerd dat er mogelijk sprake is van een vuursteenvindplaats binnen de onderzoekslocatie.

4 Aanbeveling

Uit het karterend booronderzoek blijkt dat er mogelijk sprake is van een vuursteenvindplaats binnen de onderzoekslocatie, die door de voorgenomen werkzaamheden bedreigd wordt. Er zal dan ook vervolgonderzoek noodzakelijk zijn om te bepalen of er sprake is van een vuursteenvindplaats. Geadviseerd wordt om dit vervolgonderzoek uit te voeren in de vorm van enkele aanvullende karterende boringen in een fijnmazig grid rondom boring 2. Hierbij dient het bodemprofiel tot in de top van de C-horizont te worden bemonsterd en gezeefd over een zeef met een maaswijdte van 2 mm. Het bevoegd gezag, de gemeente Venray, bepaalt of en in welke vorm het vervolgonderzoek moet worden uitgevoerd.

Literatuur

Berendsen, H.J.A., 2004. *De vorming van het land*. Assen (Fysische geografie van Nederland). Vierde, geheel herziene druk.

Brandt, R.W. et al. (red.), 1992. *ARCHIS. Archeologisch Basis Register, versie 1.0*. Amersfoort.

Mulder, E.F.J. de et al., 2003. *De ondergrond van Nederland*. Groningen/Houten.

Spanjaard, G.J.W., 2010. *Archeologisch bureauonderzoek Deurneseweg 138 te Ysselsteyn in de gemeente Venray*. Doetinchem (Econsultancy-Rapport 10055631). Conceptversie.

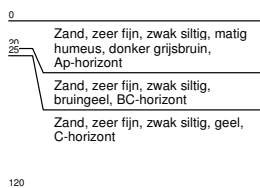
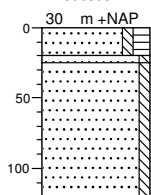

Afbeelding 2. Boorpuntenkaart. Door: G.W.J. Spanjaard

Bijlage 1 Boorprofielen

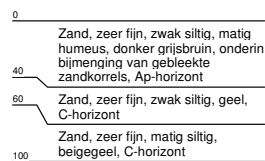
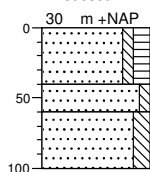
Boring: 01

X: 190775
Y: 390395

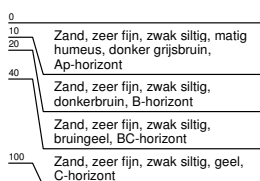
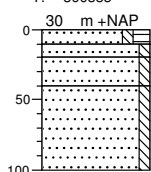
Boring: 02

X: 190775
Y: 390369

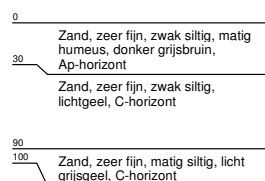
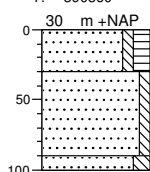
Boring: 03

X: 190795
Y: 390385

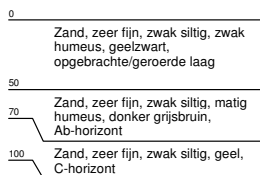
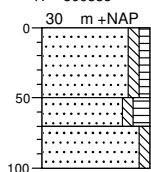
Boring: 04

X: 190795
Y: 390360

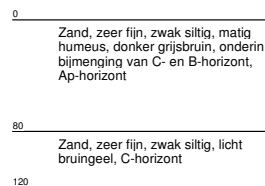
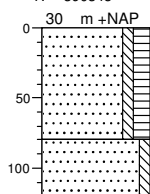
Boring: 05

X: 190795
Y: 390335

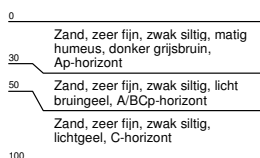
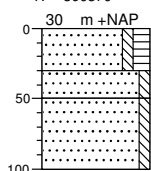
Boring: 06

X: 190815
Y: 390345

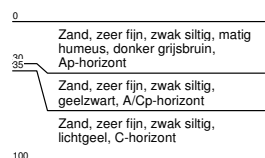
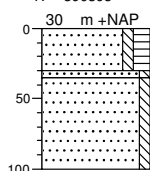
Boring: 07

X: 190815
Y: 390370

Boring: 08

X: 190815
Y: 390395

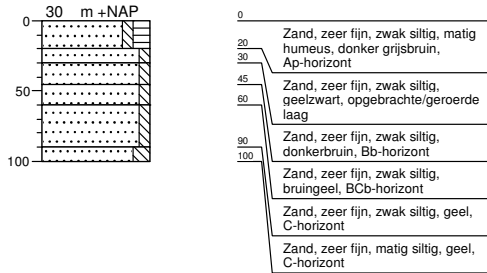
Oprachtgever: De heer C. Alders
Locatie: Deurneseweg 138, Ysselsteyn

getekend volgens NEN 5104

Bijlage 1 Boorprofielen

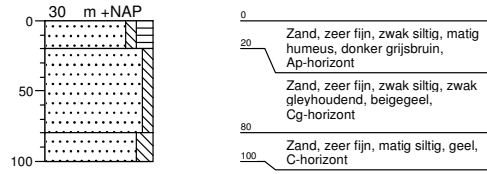
Boring: 09

X: 190840
Y: 390410

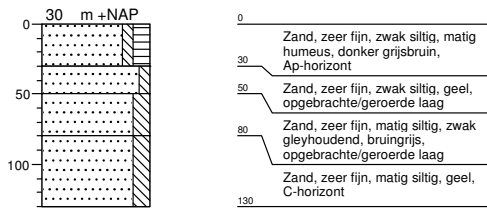
Boring: 10

X: 190840
Y: 390385

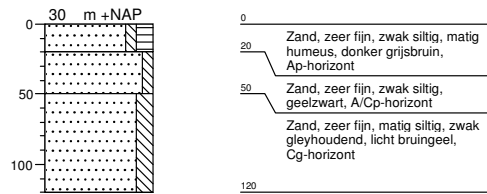
Boring: 11

X: 190840
Y: 390360

Boring: 12

X: 190860
Y: 390370

Opdrachtgever: De heer C. Alders
Locatie: Deurneseweg 138, Ysselsteyn

getekend volgens NEN 5104

Legenda (conform NEN 5104)

grind

	Grind, siltig
	Grind, zwak zandig
	Grind, matig zandig
	Grind, sterk zandig
	Grind, uiterst zandig

zand

	Zand, kleiig
	Zand, zwak siltig
	Zand, matig siltig
	Zand, sterk siltig
	Zand, uiterst siltig

veen

	Veen, mineraalarm
	Veen, zwak kleiig
	Veen, sterk kleiig
	Veen, zwak zandig
	Veen, sterk zandig

klei

	Klei, zwak siltig
	Klei, matig siltig
	Klei, sterk siltig
	Klei, uiterst siltig
	Klei, zwak zandig
	Klei, matig zandig
	Klei, sterk zandig

leem

	Leem, zwak zandig
	Leem, sterk zandig

overige toevoegingen

	zwak humeus
	matig humeus
	sterk humeus
	zwak grindig
	matig grindig
	sterk grindig

geur

	geen geur
	zwakke geur
	matige geur
	sterke geur
	uiterste geur

olie

	geen olie-water reactie
	zwakke olie-water reactie
	matige olie-water reactie
	sterke olie-water reactie
	uiterste olie-water reactie

p.i.d.-waarde

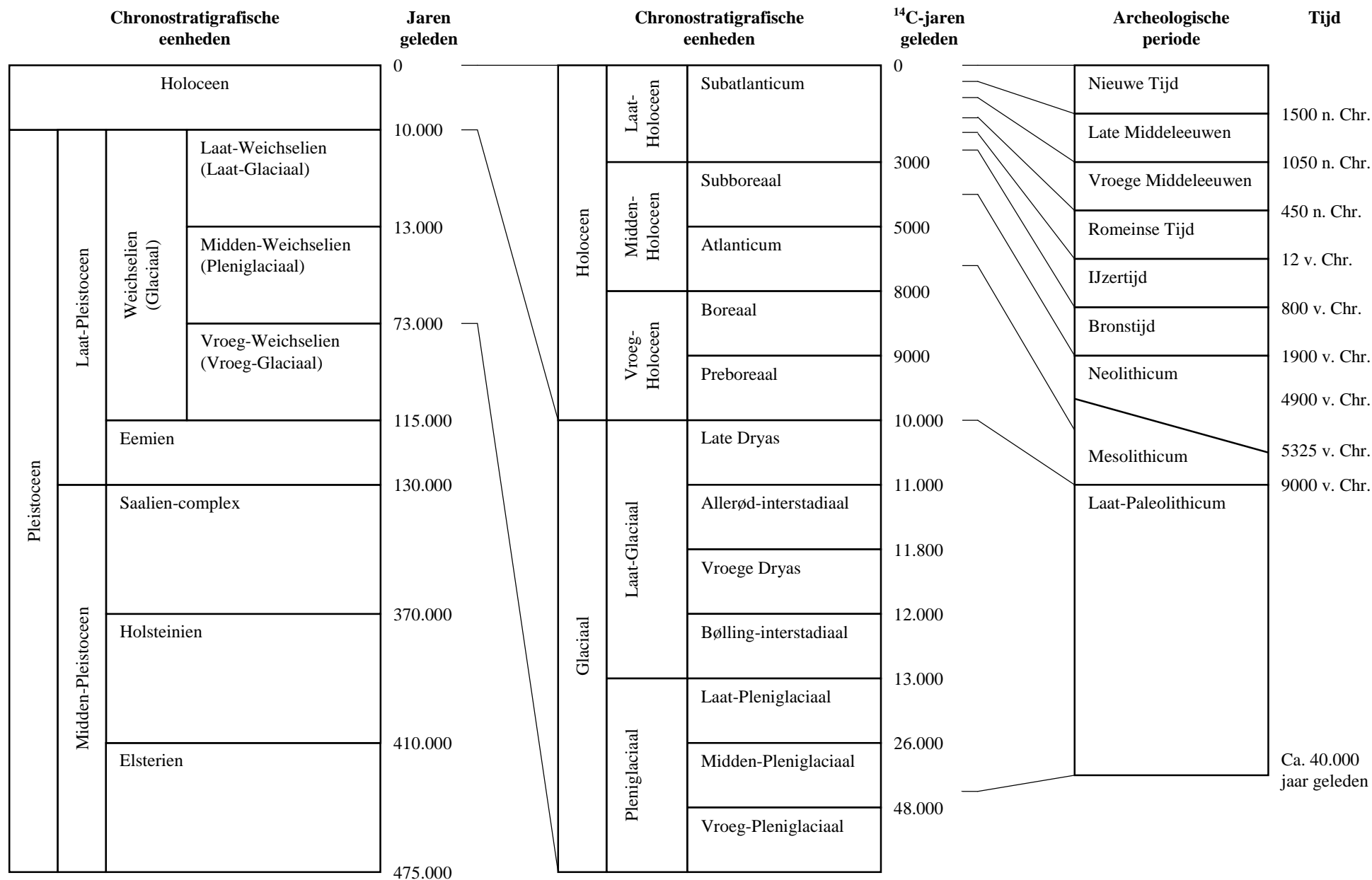
	>0
	>1
	>10
	>100
	>1000
	>10000

monsters

	geroerd monster
	ongeroerd monster

overig

	bijzonder bestanddeel
	Gemiddeld hoogste grondwaterstand
	grondwaterstand (tijdens veldwerk)
	Gemiddeld laagste grondwaterstand
	slib
	water

Bijlage 2. Een overzicht van geologische (chronostratigrafische) en archeologische periodes. Door: drs. A.J. Wullink. Gebaseerd op: Brandt et al. 1992; De Mulder et al. 2003; Berendsen 2004.